

**SCULPTORIȚA PARASCOVIA POPA-DONOI –
ABSOLVENTĂ A FACULTĂȚII ARTE PLASTICE ȘI
DESIGN A UPS „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

*Alexandru VATAVU, dr., conf. univ.,
A. MARIAN, dr.*

Summary

Parascovia Popa- Donoy (born on the 29th of February, 1972) has studied at the Faculty of Fine Arts and Design of Kishinev State Pedagogical University by the name of Ion Creanga for 1991-1996. Among other students she was distinguished by her graduate work in the genre of sculpture created under the direction of the teacher Ion Zderchuk who graduated from the Academy of Fine Arts in Leningrad (now St. Petersburg) in the class of Professor Benjamin Pinchuk. It was at the faculty where the student Parascovia Popa-Donoy got the first skills in the genre of sculpture as modeling and construction of the composition. Also she has enjoyed world masterpieces in the classroom of art history. She was trained by the best masters as Tudor Cataraga and Andrei Sirbu. Being a good pupil she creates original images, her sculptures are manifestation of the conceptualism.

Parascovia Popa-Donoi (născută la 29 februarie, 1972), o prezență remarcabilă în tabloul general al sculpturii moldovenești, își face studiile la Facultatea Arte Plastice și Design a Universității Pedagogice de Stat *Ion Creangă* din Chișinău (1991-1996). Ea se face remarcată printre absolvenți prin lucrarea sa de licență în domeniul sculpturii, lucrată sub conducerea profesorului Ion Zderciuc [1, p. 21] – *Piramida sufletelor* (1996, piatră de Cosăuți), reprezentând o piramidă din forme reci, unghiulare, care se întrepătrund, creând diverse asociații, una dintre care se citește mai clar – cea a unei persoane îngenuncheate în rugăciune. Sculptorul Ion Zderciuc și-a făcut studiile la Academia de Arte din Leningrad (astăzi Sankt Petersburg), în clasa profesorului Veniamin Pinciuc [2,

p. 87]. El este cel care i-a descoperit vocația și i-a educat simțul abordării spațiale, i-a format primele deprinderi în modelaj și elaborarea compoziției. Fiind unica absolventă din promoția 1996 care a ales sculptura ca gen de afirmare, Parascovia Popa-Donoi se dedică plenar acestui domeniu al artelor, devenind, în scurt timp, cunoscută și apreciată în mediul artistic din Chișinău. Participând la taberele de creație din țară și de peste hotare, ea are posibilitatea să cunoască maeștrii și tendințele contemporane în arta sculpturii. Printre sculptorii de la care a avut de învățat este și regretatul Tudor Cataraga, căruia ea îi dedică compoziția *Ei doi (omagiul pentru Cataraga)* (2012, piatră de Cosăuți). Compoziția-dedicație reprezintă armonia relațiilor soților Cataraga, relații continuate și în moartea fizică a protagoniștilor.

Un alt artist de la care a deprins secretele măiestriei a fost Andrei Sârbu, căruia îi dedică compoziția *In memoriam. Andrei Sârbu* (2012, piatră de Cosăuți). Compoziția evocă formele specifice picturii lui Andrei Sârbu, armoniile cromatice ale căreia, la Parascovia Popa-Donoi, se traduc în armonii ale volumelor.

La crearea compoziției tridimensionale *Viorile din Reghin* (2007, lemn, metal), sculptorița a fost inspirată de orașul cunoscut prin meșterii de viori. Lucrarea emană armonie și căldură.

Anul 2007 devine pentru sculptoriță deosebit de rodnic. Lucrarea *Intercalare* (2007, lemn) se caracterizează, după cum spune și titlul ei, prin intercalarea formelor până la obținerea unei imagini complicate, dar nesofisticate.

În același an, sculptorița apelează la teme homerice, fiind tentată mai mult de tema războiului Troian. Lecturile de sine stătătoare, care o formează ca artist și ca personalitate, determină tematica operelor sale. În lucrarea *Calul Troian* (2007, lemn, plastic) calul, care a decis soarta Troiei, are grumazul dublu. Este de fapt pentru autoare un animal fantastic, reconstituit de ea după opera lui Homer. O altă lucrare, *Poarta Troiei* (2007, piatră de Cosăuți),

reprezintă poarta enormă, bine întărită din punct de vedere militar, care totuși va cădea din cauza lăcomiei troienilor. Tema homerică este rar întâlnită în sculptura din Republica Moldova, dar pentru opera Parascoviei Popa-Donoi va constitui un reper conceptual solid.

Pe de altă parte, sculptorița abordează și tema Yin–Yang, foarte des întâlnită în sculptura moldovenească la începutul secolului XXI. Principiile feminin–masculin sunt interpretate ca simbol intercultural în arta universală.

În lucrările Parascoviei Popa-Donoi, tema *Yin–Yang* este întrețesută organic cu tema valorilor familiale. Compoziția *Și Tata, și eu* (2007, piatră de Cosăuți, lemn) reprezintă, la nivel conceptual, conștientizarea de sine a copilului ca parte bărbătească. Aspectul apartenenței sexuale este un subiect cu totul nou pentru sculptura autohtonă.

Problemele de educație sunt reflectate și în altă lucrare – *Buturuga mică răstoarnă carul mare* (2011, piatră de Cosăuți). Titlul reproduce un cunoscut proverb românesc, care ne îndeamnă să fim atenți la detalii, deoarece și un lucru mic poate aduce o pagubă unui lucru foarte mare, o situație gravă poate surveni uneori din cele mai neînsemnate motive. Piatra de Cosăuți, prelucrată vaporos de sculptoriță, asigurând o percepere plăcută a formelor, este completată prin imaginea conceptualistă, nelipsită de pitoresc. Simțul materialului vine la autoare din amintirile copilăriei petrecute la țară, în cadrul fascinant al unor peisaje pitorești, al caselor bătrânești, cu forme arhitecturale tradiționale, cu piloni sculptați în lemn sau piatră.

Printre aceste prime impresii-repere ale creației sale se înscriu și studiile la Universitate, prin care ea se apropie de tezaurul cultural universal. O mărturie elocventă este lucrarea *Mireasa Egiptului* (2011, piatră de Cosăuți), în care sculptorița agreează formele reduse la esențial, lapidare, amintind de canoanele culturii egiptene.

Forma-simbol care ar cuprinde nu numai sfera imaginilor, dar și cea a simbolurilor scrise, se regăsește în lucrarea cu titlul *Simbol*

(2011, piatră de Cosăuți, plastic). Aici simbolul-imagie este concomitent și simbol-literă, amintind litera „a” și cea greacă „alfa”, prin care autoarea parcă ne destăinuiește căutările sale în domeniul forme-simbol primare, incipiente, ancestrale și mistice.

Chiar și *Nudul* (2011, piatră de Cosăuți, plastic) la Parascovia Popa-Donoi ia aspectul unei forme-germene, formă concisă, dar care este *sugestivă*, plurisemantică și convingătoare.

Creată dintr-o mare dorință de a sculpta, compoziția *Vreau atelier!* (2012, lemn, metal) pare să fie un ecou al strigătului unei adevărate firi creatoare.

Sunt prodigioase pentru sculptoriță și taberele de creație. Printre lucrările de valoare, lucrate în cadrul unor tabere, este și *Prima scânteie* (2007, piatră de Cosăuți, granit), elaborată la tabăra de la Universitatea Tehnică din Moldova. Această compoziție este una dintre cele câteva realizate de sculptorii moldoveni de performanță, având ca temă comună evoluția intelectului și a tehnicilor, temă propusă de rectorul acestei instituții, Ion Bostan [3, p. 54]. Parascovia Popa-Donoi și-a ales ca temă pentru lucrarea sa descoperirea focului de către om. Compoziția reprezintă stilizat, dar și sugestiv, mâinile încă neîndemânatică care încearcă să obțină focul. Această compoziție monumentală este lucrată într-o tehnică ce necesită dibăcie și o cunoaștere bună a materialelor.

24 din 24 (2010, lemn) este denumirea unei alte lucrări a sculptoriței, realizată la tabăra de creație de la Edineț, Parcovă. Prin titlul evident maximalist al acestei lucrări, autoarea parcă ne spune că ea privește lumea ca pe un tot unitar, indisolubil: zi-noapte, el-ea etc. Sculptorița consideră că viața trebuie trăită la maxim, 24 de ore din 24.

Participând la Tabăra internațională de sculptură de la Ungheni, Parascovia Popa-Donoi creează două compoziții dedicate marelui poet Grigore Vieru. În compoziția *Zugrăvirea de sus* (2012, piatră de Cosăuți) este reprezentată silueta poetului, privită ca un

chip pictural bisericesc. Iar compoziția *Spicul pământului* (2012, piatră de Cosăuți) vine în unison cu versul poetului.

Printre lucrările mai recente ale sculptoriței sunt cele lucrate la Tabăra Internațională de Sculptură *Nicolae Kruch* de la Plopeni – Ploiești. Este vorba despre compoziția *Troița I* (2013, lemn), în care autoarea reactualizează troițele din lemn, atât de răspândite pe întreg arealul românesc. Iar compoziția *Leagăn pentru păsări* (2013, lemn, fier) pare să ne amintească versul eminescian. La fel de duioasă este compoziția *Visul melcului* (2006, piatră de Cosăuți), inspirată de poeziile pentru copii ale lui Grigore Vieru.

Din cele expuse mai sus, putem concluziona că sculpturile Parascoviei Popa-Donoi reprezintă o varietate autohtonă a conceptualismului, care include și simbolismul, și tratarea artistică a suprafețelor, a formelor, volumelor. Temele abordate de sculptoriță oscilează între filozofic și psihologic, creând, de fiecare dată, o imagine originală, trecută prin propriul „eu” creator al artistei. Pentru formarea ei sunt importante studiile făcute la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, la Facultatea Arte Plastice și Design, care au fost de bun augur pentru sculptorița Parascovia Popa-Donoi.

Yin-Yang (2007, piatră de Cosăuți)

Prima scântec (2007, piatră de Cosăuți, granit)

Bibliografie

1. Suruceanu, V., Galeria de sculptură contemporană. Din colecția Muzeului Național de Artă al Moldovei, Chișinău, Editura Cartea Moldovei, 2008.
2. Marian, A., Sculptura din Republica Moldova. Secolul XX. Studiu de sinteză, Chișinău, Editura Universul, 2007.
3. Marian, A., Itinerar tehnic și sculptural în aer liber, în: Atelier, Chișinău, Editura Atelier, 2011.

RECEPTAREA ARTEI - DIMENSIUNEA PSIHOLAGICĂ ȘI PROCESUALĂ REFLECTATĂ ÎN CREAȚII ARTISTICE ALE ELEVILOR ȘI STUDENȚILOR ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL ARTISTIC

Olimpiada ARBUZ-SPATARI, dr., conf. univ.

Summary

Reception of art is, along with artistic creation, the second most important and complex phenomenon of art and artistic knowledge. The realities of knowledge, thought and perception of art, the disclosure of which bring a substantial contribution essence of aesthetic design, claims a new concept of aesthetic education and training of education, a concept that addresses the artistic work as a unit of meaning and interpretation of generating value immanent